

รายงานสัตว์ป่วย:

การออกสอบสวนโรคในโคนมในพื้นที่
บ.โนนราชี อ. บรบือ จ.มหาสารคาม

สาทิส ผลภาค

ปริญญาพร เพราะดีดกุล

ชาติชาย แก้วเรือง

วรลักษณ์ ศิริมณี

และทีมงานสำนักงานปศุสัตว์อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม 2014/02/27 10:06

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนจังหวัดขอนแก่น

ที่มา

- ทางศวพ.ขอนแก่นได้รับแจ้งจากทางสำนักงานปศุสัตว์อำเภอบริบูรณ์ จ.มหาสารคามว่าพบโคนมสาวท้องที่บ้านโนนราษฎร์ป่วยตาย 1 ตัวด้วยอาการคล้ายกับการติดพยาธิในเลือด และมีโคนมกำลังป่วยรอการรักษา อีกจำนวน 3 ตัว ซึ่งจากการสอบสวนประวัติโคนมฝูงนี้พบจำนวนโคนมทั้งหมดในฝูงมีประมาณ 37 ตัว มีโครีดนมจำนวน 23 ตัว รีดนมได้วันละประมาณ 300 กก.ต่อวัน ทางศวพ.ขอนแก่นได้ออกสอบสวนโรคพร้อมกับทีมงานปศอ.บริบูรณ์ในวันที่ 27 กพ.2557

สภาพการจัดการฟาร์มและโคนม

น้ำ

อาหารหยาบฟางและเปลือกมันเส้น 1 ถัง/2 ตัว/คาบ

อาหารชั้น

เจ้าของฟาร์ม

เก็บเหา

วัดไข้และตรวจเยื่อเมือก

เจาะเลือดเก็บซีรัมและทำเลือดป้ายสไลด์

เก็บตัวอย่างปัสสาวะ อุจจาระ

ประมาณขนาดโค ตรวจสอบการทำงานหัวใจ(systolic/diastolic) ปอด กระเพาะอาหารและอื่นๆ โดยลงบันทึกในแบบฟอร์มอย่างเป็นระบบ

ผลการสอบถามประวัติโคนมเบื้องต้นมีดังนี้

Name	Age	BCS	Parity	Status	Duration	Milk yield	Kg
Cow_ID	year	(5-1)			of sickness	before	after
Kamlai	2.5	2.5	0	preg-heifer	3 days	.	.
Chabar	8	2	3	Millking(8 mon)	5 days	20	10
Mai	5	2	1	Milking	2 days	10	<1

Clinical examination

Cow_ID	Clinical signs			Rumen Motility	hemoglobinuria	Treatment	Drugs
	Fever	HR	jaundice				
Kamlai	40.7	normal	+2	(+1)	no	yes	OxyLA
Chabar	39.7	normal	+1	+2	no	yes	Berenil
Mai	40.6	normal	+3	+1	yes	no	none

Laboratory (Hemato-Biochem)results

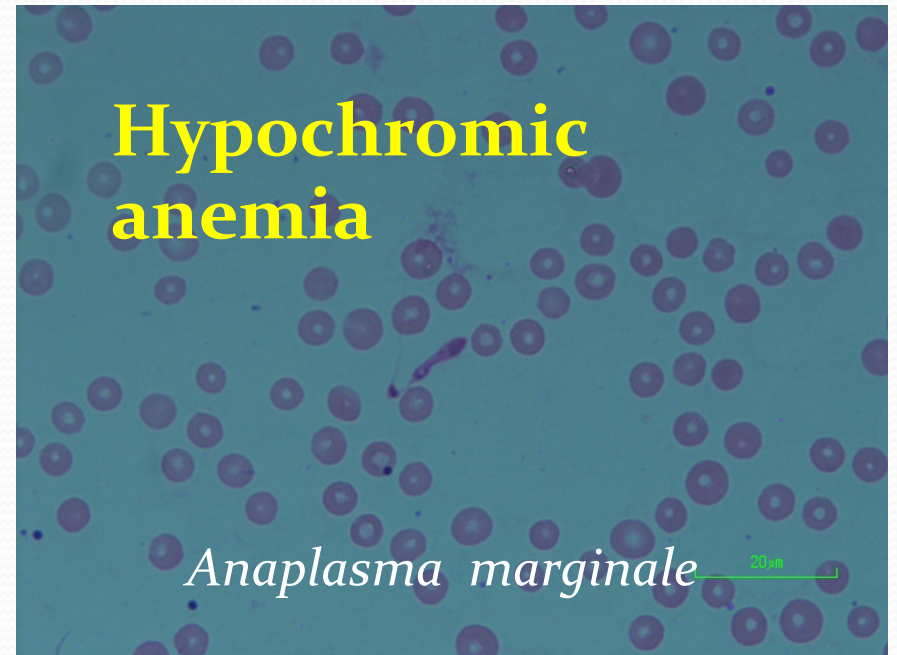
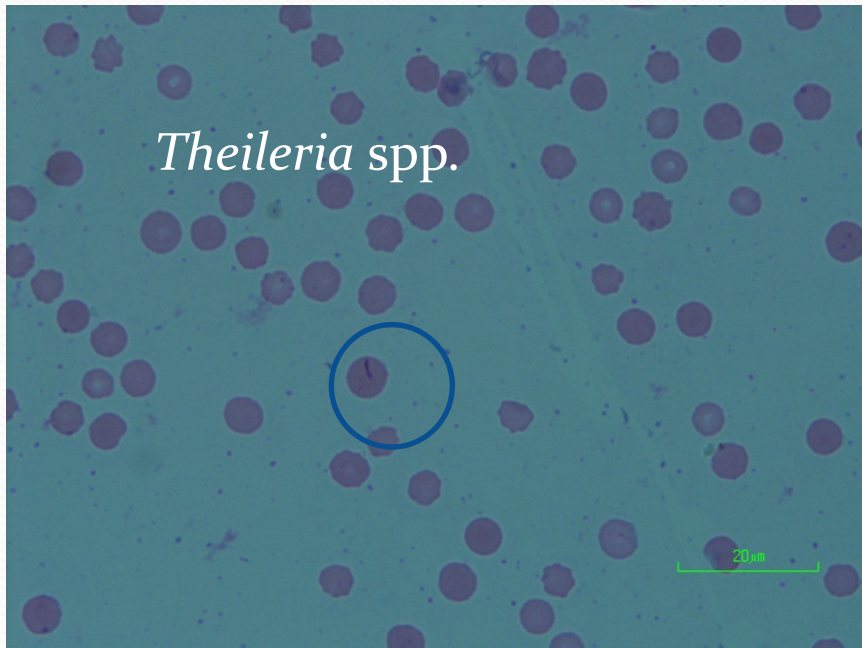
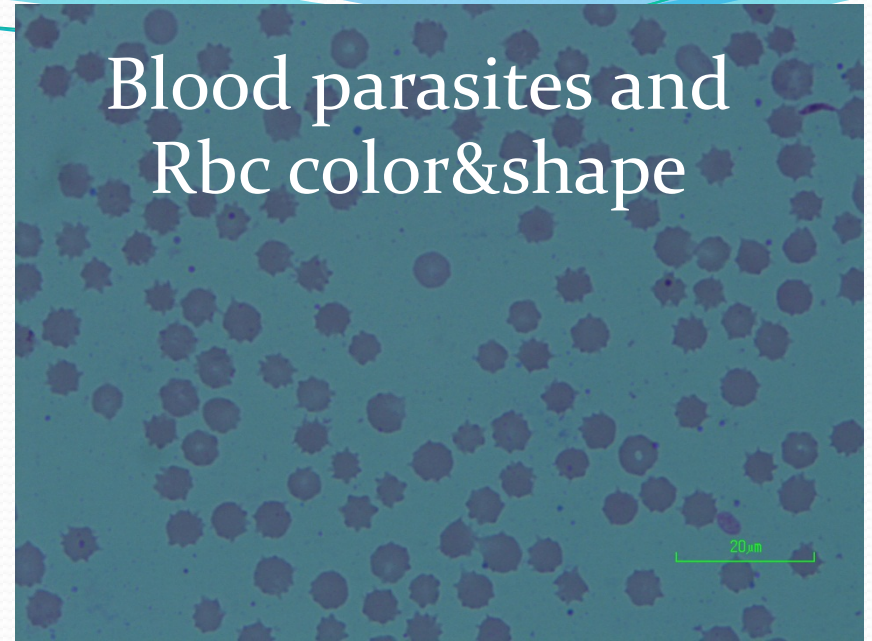
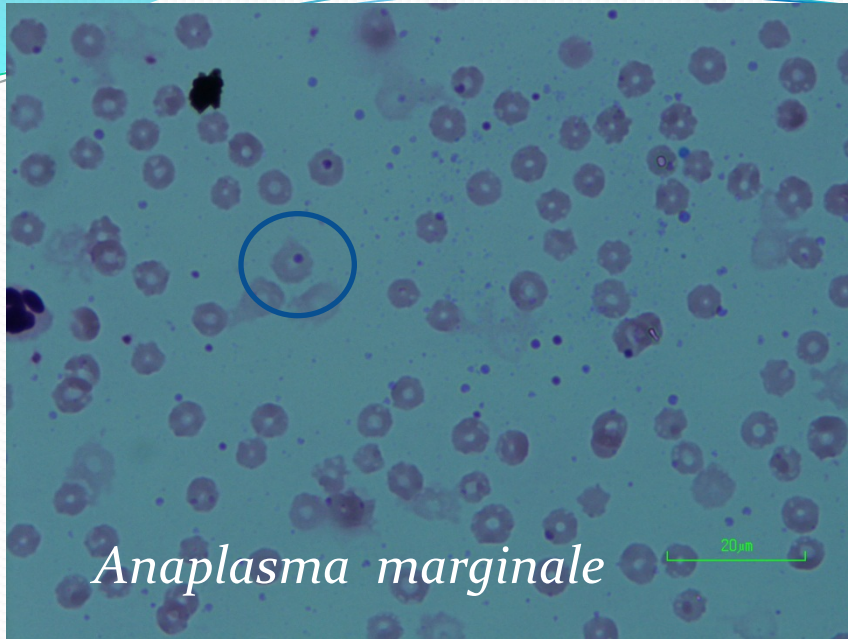
visit	Cow_ID	PCV	Hb	MCHC	Wbc
1	Kamlai	15	5.34	35.60	7800
1	Chabar	12	5.2	43.33	4350
1	Mai	9	4	44.44	.
		%	g/dl	%	cell/cumm

visit	Cow_ID	Bilirubin	AST	BUN	Creatinine	CK	TP	Albumin	Globulin	A:G
1	Kamlai	3.22	81	31.3	1.97	138	6.35	3.16	3.19	0.99
1	Chabar	1	81	35.7	1.89	111	6.61	3.44	3.17	1.09
1	Mai	2.54	123	27.6	1.41	335	5.3	2.93	2.37	1.23
		mg/dl	u/l	mg/dl	mg/dl	u/l	g/dl	g/dl	g/dl	

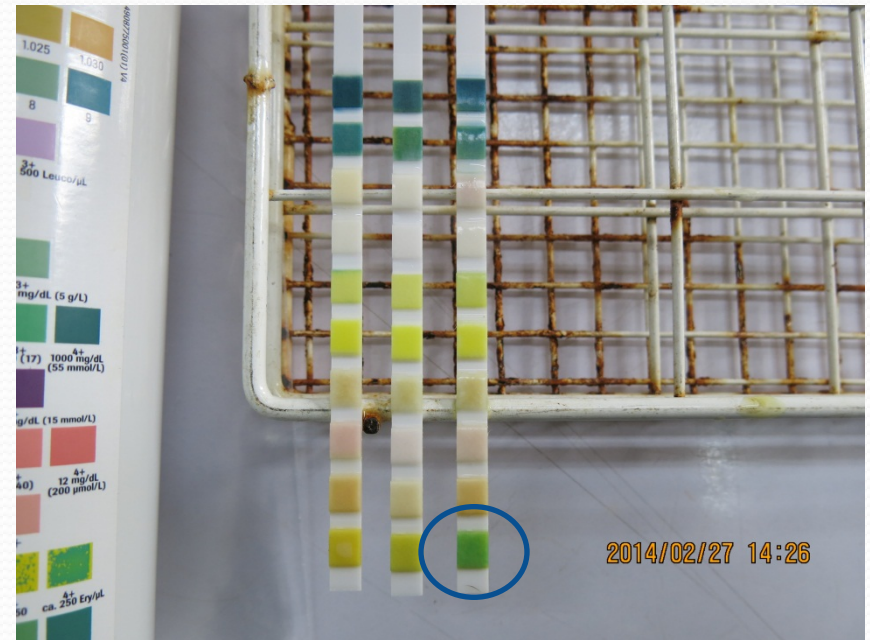
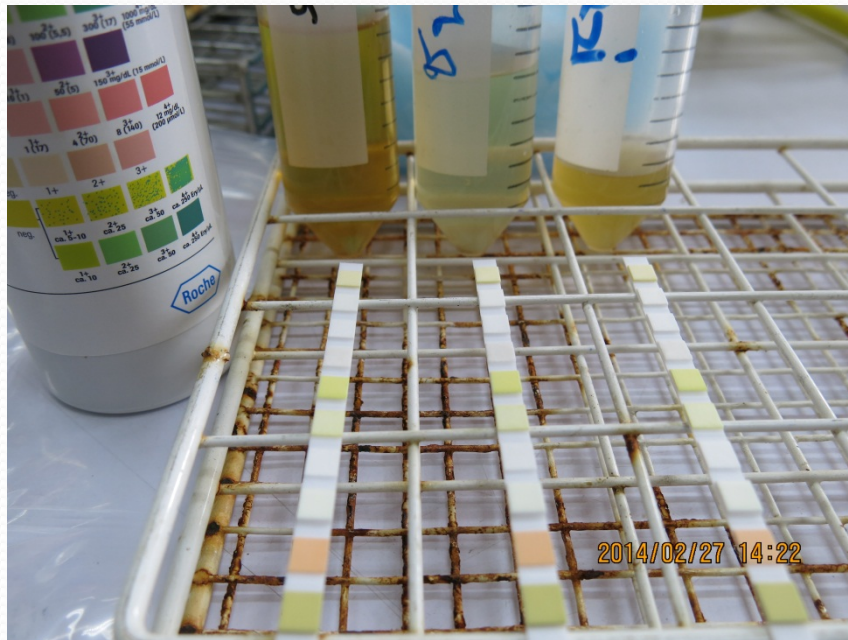
Blood and faecal examination

visit	Cow_ID	Blood parasites		Internal parasites	
		<i>Theileria</i> spp.	<i>Anaplasma marginale</i>	GI-nematode	Param
1	Kamlai	+1	+1	+1	+1
1	Chabar	+3	.	+1	+1
1	Mai	+2	+3	+1	+1

Blood parasites and Rbc color&shape

Urine test by Combur[®] 10 test(Roche)

Hemoglobinuria

Treatment/Drug of choice

Oxytetracyclin LA ทุก 2 วัน อย่างน้อย 3 ครั้ง*****

ตามด้วย **Berenil*****

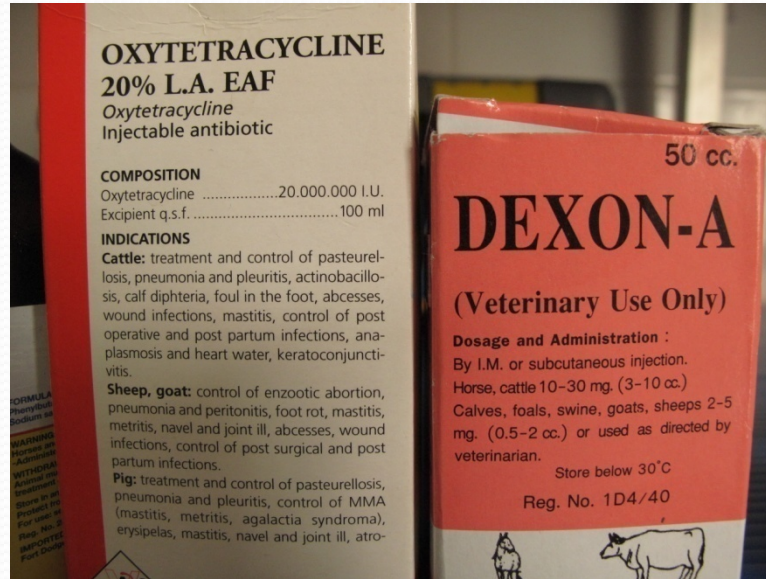
Drug of choice for treatment of Blood parasites

DRUG	Berenil	Imizole	Oxy_LA	BUPARVEX
Agents				
<i>A. marginale</i>		yes	yes	
<i>B. bigemina</i>	yes	yes	yes	
<i>B. bovis</i>	yes	yes		
<i>Theileria spp.</i>		yes	yes	yes
<i>T. evansi</i>	yes			

เวชภัณฑ์ที่ใช้รักษาโค – กระบือที่ติดโรคพยาธิในเลือด

Berenil 3.5 – 5.0 mg/Kg

ข้อสังเกต

ในโคป่วยที่ตรวจพบเชื้อมีด่างกล่าว เมื่อแสดงอาการดีขึ้นชัดเจนแล้ว และมีอาการไข้สูง เมื่อตรวจพบค่าความเข้มข้นเม็ดเลือดแดงต่ำ (PCV < 10%) ไม่ควรไล่สัตว์ที่นอนอยู่ให้ลุกขึ้นอาจทำให้สัตว์ Shock ตายได้ ในบางครั้งนอกจากการรักษาด้วยยาแล้วอาจต้องพิจารณาให้เลือด (blood transfusion) ร่วมด้วย

- *Outbreak = No controls + carriers + Susceptible animals + Vectors*

Discussion

- อาการของการตีตพยาธิในเลือดที่พบโคนมไม่แน่นอน เนื่องจากโคสามารถตีตพยาธิได้มากกว่า 1 ชนิดในครั้งเดียวกัน
- ควรเก็บตัวอย่างเพื่อยืนยันหาสาเหตุและจำแนกชนิดก่อนการรักษาแบบเจาะจง
- ชนิดพาหะและฤดูกาลสามารถจำแนกชนิดพยาธิในเลือดได้ระดับหนึ่ง
- สาเหตุโน้มนำที่ทำให้เกิดการระบาดของเชื้อ ตัวอย่าง อากาศร้อนจัด โคนสาวท้อง โคนให้ผลผลิตปริมาณน้ำนมที่สูง ปริมาณและชนิดแมลงพาหะนำโรคที่ชุกชุม
- ชนิดยาที่ให้ผลเชิงทั้งรักษาและป้องกันโรคใช้เห็บโคหาได้ยากในท้องตลาด ตย.อิมมิโซล
- ค่าทางชีวเคมี โดยเฉพาะBilirubin&BUN/AST&CKจะบอกระยะเวลาและความรุนแรงของโรคได้ระดับหนึ่งและใช้ติดตามผลการรักษา

Output-Outcome-Impact

- โคป่วยที่เหลือทั้ง 3 ตัวและตัวที่ป่วยใหม่เพิ่มอีก 2 ตัวไม่ตาย
- เกษตรกรได้ผลผลิตน้ำนมเพิ่มขึ้นจากเดิม
- เกษตรกรได้หัดสังเกตอาการป่วยและเลือกวิธีการรักษาที่ถูกต้อง
- เกษตรกรได้เรียนรู้การเก็บตัวอย่างเบื้องต้น
- เป็นแนวทางให้การควบคุมและการรักษาโรคพยาธิในเลือดในโคนมให้แก่เจ้าหน้าที่และเกษตรกรในเขตพื้นที่อำเภอบรบือต่อไป

Follow up by district vet.on 5/03/2014

บันทึกประวัติโคนมตามฟอร์มที่ศวพ.ได้ให้ไว้

เบอร์ CASE.....ชุดที่.....แผ่นที่.....เบอร์ถังนมco-op number.....Tel:043-261246,262050 E-mail: nevrdc_kk@yahoo.com

แบบสำรวจสุขภาพโคนมทั่วไป ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น40260

ชื่อเจ้าของOwner.....ที่อยู่Address.....วันที่สำรวจInvestigate date.....ผู้สำรวจInvestigator.....

จำนวนสัตว์ทั้งหมด.....ตัว โครีดนมท้อง.....ตัว โครีดนมไม่ท้อง.....ตัว โค้ทท้องทราย.....ตัว โคไม่ท้องทราย.....ตัว โคสาวอายุ 1 - 2 ปี.....ตัว ลูกโคอายุ < 1 ปี.....ตัว

จำนวนป่วยทั้งหมด.....ตัว โครีดนมท้อง.....ตัว โครีดนมไม่ท้อง.....ตัว โค้ทท้องทราย.....ตัว โคไม่ท้องทราย.....ตัว โคสาวอายุ 1 - 2 ปี.....ตัว ลูกโคอายุ < 1 ปี.....ตัว

พื้นที่/enviroment.....ไร่ ปศุภัณฑ์/Pasture.....ไร่ ซีดวัคซีนคอบวม LastH.S.vac/date เมื่อ.....วัคซีน Last FMD vac/date เมื่อ.....

อาหารข้น(ระบุชนิด)..... อาหารหยาบ(ระบุชนิด)..... ปริมาณน้ำนมรวมฟาร์ม.....กก./วัน โครีด.....ตัว

อาหารข้น (concentrate) เฉลี่ย.....กิโลกรัม/ตัว/วัน Min_Block / powders.....Yes(../) No(../)Deworm datedถ่ายพยาธิเมื่อ.....Name of Anthelminticsยาถ่ายชื่อ.....

ลำดับที่ / รหัสตัวอย่าง	เบอร์	พันธุ์	อายุ	Lact no.	B.C.S.(5-1)	1. ลูกสาวHeifer		ระยะการให้นม/หลังคลอด	ผลการตรวจระบบสืบพันธุ์		ปริมาณน้ำนม กก./ตัว/วัน	ผลการตรวจร่างกายสัตว์					ปัญหาสุขภาพ	หมายเหตุ	
	ชื่อโค	Breed				2. สาว-ผสมHei/br	Days after calving	Pregnant check		อุณหภูมิร่างกายสัตว์		ระบบทางเดินหายใจ	ระบบทางเดินอาหาร	ระบบการเคลื่อนไหว	สีเยื่อเมือก ตา เยื่ออก ช่องคลอด	1. ผสมติดยาก			Remarks
	Name	Native					3. สาว-ท้องpreg h	1. ทราย-ท้อง preg/dry	จำนวนที่ผสม (ครั้ง)										
	ID. No.	Crosbrd	4. รีดนมไม่ผสมCf/Br	2. หลังคลอด - 2 ด.(60 days)	date of Ser.	2. suspect	3. open	3. แทั้งลูก	4. ท้องเสียเรื้อรัง	Recommend.									
			5. รีดนมผสมCf/Br	3. หลังคลอด 2 ด.- 150 วัน	เบอร์ฟอห์พันธุ์	ท้องว่าง	ท้องว่าง	5. ผอมเรื้อรัง	Treatment										
			6. รีดนมท้องCf/pr	4. หลังคลอด > 150 วัน	จริง/เทียม	(เดือน)	(เดือน)	6. โรคผิวหนัง	ความผิดปกติ										
			7. ท้อง-ทรายprg/d	5. ทราย - ไม่ท้องopen-dry	Bull serv.	(months)	(months)	7. ไอ/หอบเรื้อรัง	ต่างๆที่พบ										
			8. ไม่ท้อง-ทรายop		AI			8. laminitis	CMT_test										
บร 0021	ตุ้ม	HF	6	1	2.5	ท้อง 4 เดือน				0	40.1	ปกติ	ปกติ	ปกติ				Berenil+OXY.+butasyl	
บร 0022	ใหม่	HF	6	1	2	ท้อง 2 เดือน				4-5	39.4	ปกติ	ปกติ	ปกติ					
บร 0023	ขบา	HF	7	3	2	ท้อง 2เดือน 15 วัน				2	38.7	ปกติ	ปกติ	ปกติ					
บร 0024	ยา	HF	2	0	3	1	ป่วยก่อนหน้าตุ้ม			0	40.4	ปกติ	ปกติ	ปกติ				Berenil+OXY.+butasyl	
บร 0025	กำไร	HF	2.6	0	2.5	ท้อง 7 เดือน				0	39.3	ปกติ	ปกติ	ปกติ					
หมายเหตุ																			
สัตว์ทั้งหมด 37 ตัว																			
อาหารข้น = อาหารเม็ดสหกรณ์โคนมพัฒนา 2ถุงๆ ละ 30 ก. และ สหกรณ์โคนมมากเหล็ก 3 ถุงๆ ละ 30 กก. รวม 150 กก.																			

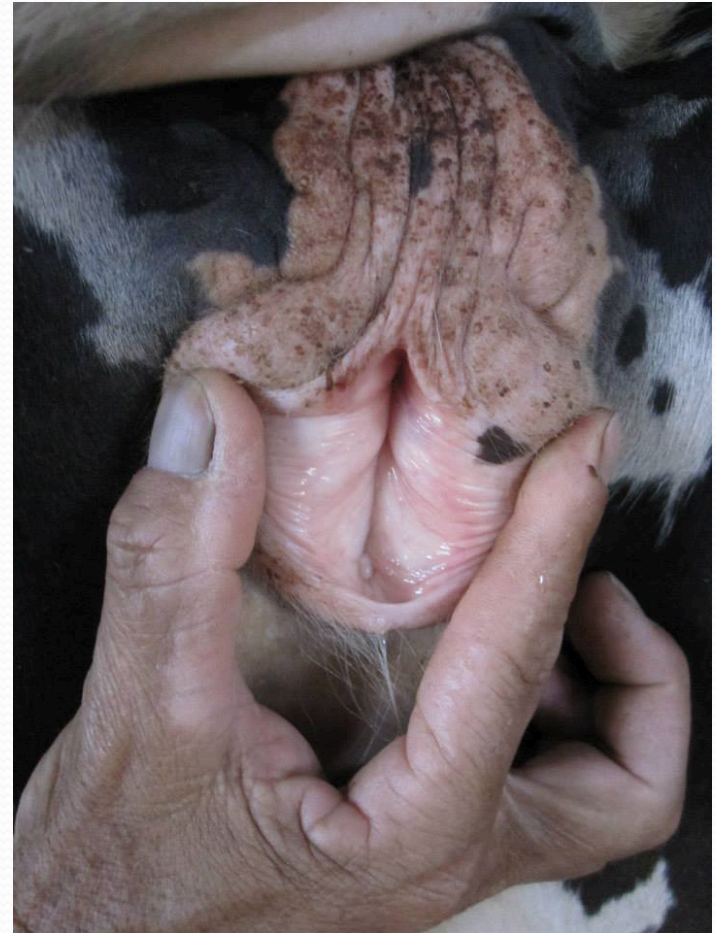
แบบฟอร์มส่งตัวอย่างจากทางสนง.ปศุสัตว์อำเภอบรบือ

ประวัติสัตว์ที่ส่งชันสูตรโรคสัตว์ ปีงบประมาณ2557

สำนักงานปศุสัตว์อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

เลขที่ ตัวอย่าง	วัน เดือน ปี ส่งตรวจ	ชื่อ - สกุล เจ้าของสัตว์	ที่อยู่เจ้าของสัตว์				ประวัติสัตว์																หมายเหตุ
			บ้าน เลขที่	หมู่ที่	บ้าน	ตำบล	ชนิด / ชื่อ สัตว์								ชนิด / จำนวน ตัวอย่าง								
							โคนม	โคเนื้อ	กระบือ	สุนัข	แมว	ไก่	เป็ด	เลือด	เลือด.EDTA	ซีรัม	อุจจาระ	อวัยวะ	ซาก	เลือดปายสไลด์	ปัสสาวะ		
บร 0021	5 มี.ค.57	นายสวาท ทองใบ	42	10	คำบอน	คำพี	ตุ้ม								1	1		1			1	1	
บร 0022	5 มี.ค.57	นายสวาท ทองใบ	42	10	คำบอน	คำพี	ใหม่								1	1		1			1	1	
บร 0023	5 มี.ค.57	นายสวาท ทองใบ	42	10	คำบอน	คำพี	ชบา								1	1		1			1	1	
บร 0024	5 มี.ค.57	นายสวาท ทองใบ	42	10	คำบอน	คำพี	ยา								1	1		1			1	1	
บร 0025	5 มี.ค.57	นายสวาท ทองใบ	42	10	คำบอน	คำพี	กำไร								1	1		1			1	1	
รวม															5	5	0	5	0	0	5	5	

เก็บตัวอย่างเลือดและตรวจเยื่อเมือก

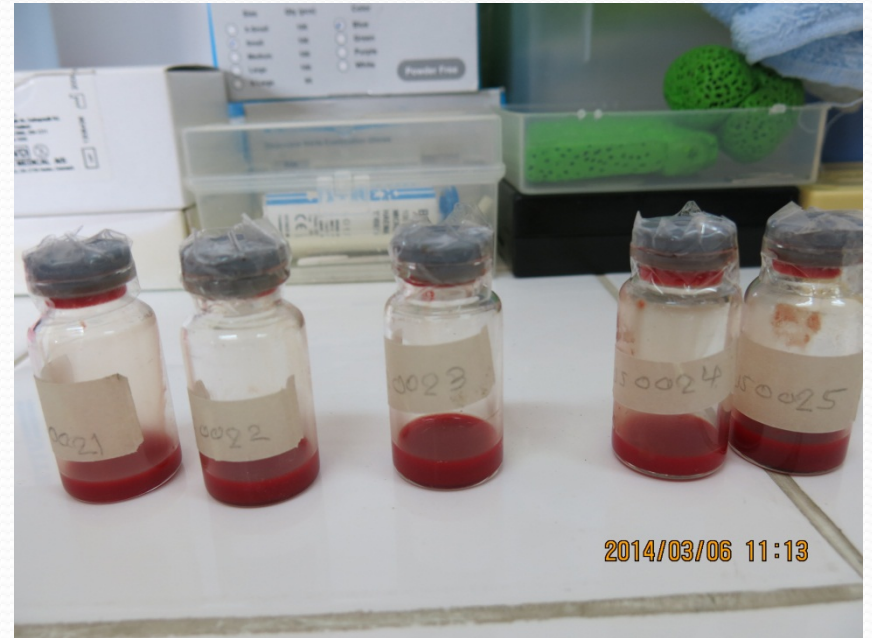
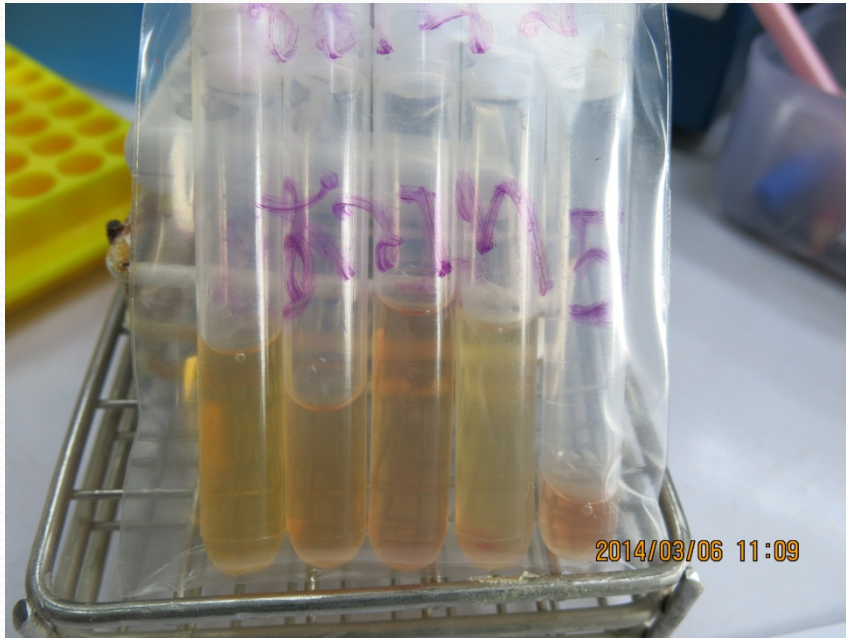
เก็บตัวอย่างอุจจาระโดยเจ้าของฟาร์มโคนม

โคนมป่วยเข้าซอกรอตรวจและการเก็บตัวอย่างปัสสาวะ

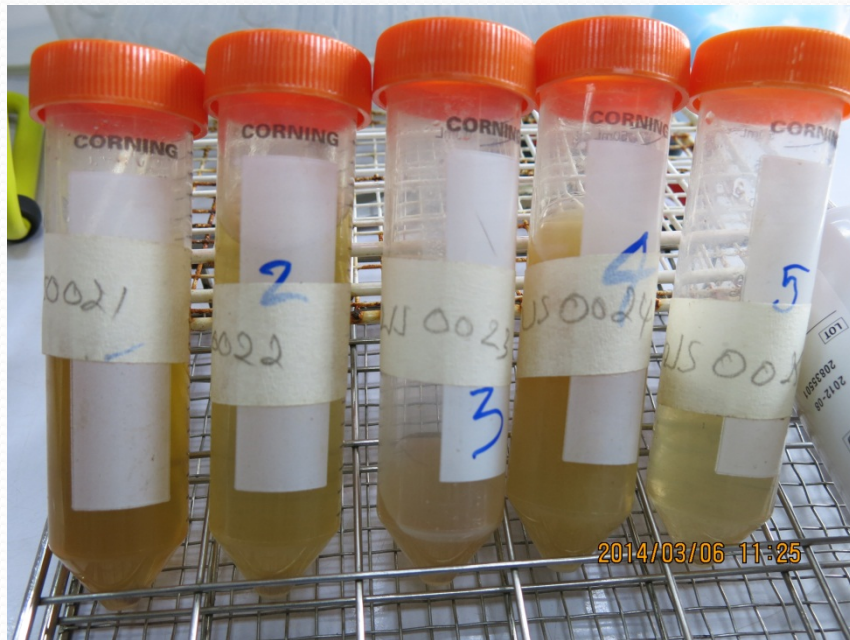
คุณภาพตัวอย่าง: ซีรัมแยกแล้วกับเลือดในสารกันแข็งตัว

ตัวอย่างอุจจาระและเลือดป้ายสไลด์

ตัวอย่างน้ำปัสสาวะและการตรวจด้วยแถบวัดสำเร็จรูป

Hematology test

visit	ID	PCV	Hb	MCHC	Wbc	
1	Kamlai	15	5.34	35.60	7800	
1	Chabar	12	5.2	43.33	4350	
1	Mai	9	4	44.44	.	
		%	g/dl	%	cell/cumm	
2	Kamlai	15	7.3	48.6	3300	clot
2	Chabar	14	7.21	51.5	8100	
2	Mai	14	7.94	56.7	5700	
2	Tumm	17	9.12	53.6	3250	
2	Yarr	16	6.6	44	14050	
		%	g/dl	%	cell/cumm	

Blood chem analysis

visit	Cow_ID	Bil	AST	BUN	Creat	CK	TP	Alb	Glob	A:G
1	Kamlai	3.22	81	31.3	1.97	138	6.35	3.16	3.19	0.99
1	Chabar	1	81	35.7	1.89	111	6.61	3.44	3.17	1.09
1	Mai	2.54	123	27.6	1.41	335	5.3	2.93	2.37	1.23
		mg/dl	u/l	mg/dl	mg/dl	u/l	g/dl	g/dl	g/dl	
2	Kamlai	1.1	49	16.3	1.46	28	7.12	3.21	3.91	0.82
2	Chabar	0.99	51	17.3	1.41	25	7.44	3.44	4	0.86
2	Mai	0.96	85	16.3	1.16	42	5.85	2.47	3.38	0.73
2	Tumm	1.17	135	39.6	2.45	1452	7.03	2.6	4.43	0.59
2	Yar	0.84	47	14.2	1.38	26	7.06	2.42	4.64	0.52
		mg/dl	u/l	mg/dl	mg/dl	u/l	g/dl	g/dl	g/dl	

Blood and faeces examination

visit	Cow_ID	Blood parasites		Internal parasites		
		Theileria spp.	A marginale	B. bigemina	Param	GI-nematode
1	Kamlai	+1	+1	.	+1	+1
1	Chabar	+3	.	.	+1	+1
1	Mai	+2	+3	.	+1	+1
2	Kamlai	+1	.	.	.	+1
2	Chabar	+2	+1	.	.	+1
2	Mai	+1	+1	.	.	+2
2	Tumm	+1	.	+1	+1	.
2	Yar

สรุป

- พบการติดพยาธิในเลือด จำนวน 3 ชนิดในโคนม ได้แก่เชื้อ *A. marginale* , *Babesia bigemina*, *Theileria* spp.
- แต่ความรุนแรงน่าจะเกิดจากเชื้อ *Babesia bigemina*
- การรักษาเจ้าของใช้ยาทั้ง *Berenil & Oxy LA*
- หลังโคตาย 1 ตัว ขายเป็นอีก 1 ตัว มีป่วยเพิ่มอีก 5 ตัว แต่รักษาทันไม่ตายทั้งหมด
- ผลผลิตน้ำนมดิบตัวป่วยหลังการรักษามีเพิ่มขึ้น
- ใช้เป็นโมเดลในการออกสอบสวนโรคให้ทางปศุสัตว์อำเภอได้ฝึกนำไปปฏิบัติจริงในการตรวจอาการสัตว์ เก็บตัวอย่างพื้นฐานและการบันทึกประวัติโคป่วยอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งตรวจยังห้องปฏิบัติการได้ เป็นอย่างดี(*Good practice*)ในกรณีที่พบโคป่วยตายไม่ทราบสาเหตุ

ขอบคุณครับ

2014/02/27 11:07